

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Illvstrissimi Viri Petri De Marca Archiepiscopi Parisiensis Dissertationvm De Concordia Sacerdotii Et Imperii, Sev De Libertatibvs Ecclesiae Gallicanae, Libri Octo

Marca, Pierre de

Parisiis, 1669

VIII. Bonifacij constitutio de Pontificis in temporalia potestate, à Clemente rescissa, quod attinet ad Gallos.

urn:nbn:de:hbz:466:1-15591

officiam est iudicare & coercere resistentes. Si quis autem tumens superbia non obediit eorum imperio, nec Princeps, cuius fuit officium iudicandi, habet potestatem resistendi vel coercendi, tunc incipit vestra cognitio; quia tunc accedere debet vestra monitio, dicente Paulo ad Tit. c. 3. Admone illos Principibus & potestatibus subiectos esse & subditos. Vbi autem maleficia & scelera manifesta sunt, veluti prae, rapina, & similia; nec est Princeps qui possit, aut velit corrigere; tunc accedere debet monitio, & demum vestra potestatis mucro: sed non de iusto & iniusto cognitio, quia de hoc non debetis cognoscere, aut manum ad hoc apponere. Sed cum manifestum fuerit, aut per sententiam iuris, aut evidentiam sceleris, quae nulla eget cognitione, tunc poterit ad vos ea, modo & forma de quibus dictum est, pertinere, ad vestrum finem, videlicet spiritualem, absque aliquo quaestu, debite monitis, nolentibusque, aut impotentibus seculi Principibus. Alias, si propter peccati colligantiam vultis de casibus praenotatis cognoscere, non restat nisi fores Principum claudere, silere leges & decreta Principum, & vestra sola resonare.

VIII. Ceterum Bonifacium VIII. a sententia decessorum suorum deflexisse videtur. Odiis enim acerrimis inter eum & Philippum IV. accensus, eo provectus est Pontifex, ut Regem non solum anathemate feriret, sed etiam sibi subditum in rebus civilibus scripto denuntiaret. quam sententiam edita extravaganti constitutione firmavit anno ultimo Pontificatus. Bonifacium animi moerore confectum excepit Benedictus XI. & post annum interregnum Benedicto Clemens V. origine Vasco decimo quarto seculo ineunte successit. Hic verbis in decessorem permodestis, & ad Regis dignitatem efficacibus, contraria constitutione tum memoriae Bonifacii sedisque apostolicae auctoritati, tum regni Gallici iuribus consuluit. Hinc est, inquit, quod nos Regi & regno per definitionem & declarationem bonae memoriae Bonifacii Papae VIII. praedecessoris nostri, quae incipit Vnam sanctam, nullum volumus vel intendimus praedictum generari, nec quod per illam Rex, regnum, & regnicola praedicti amplius Ecclesiae sint subiecti Romane, quam antea existebant, sed omnia in eodem esse statu quo erant ante definitionem praesatam. Status autem ultimus, quem inspicere oportet, petendus est de Decretalibus Innocentii III. qui Superiorem in temporalibus a Regia Corona Francorum amovit; et si res ambiguas, & cognitionem de peccato, sedi apostolicae vindicaverit, quod ultimum nostri statim a constitutionibus illis editis suscipere recusarunt, Plura de Bonifacii & Philip-

pi diffidio dixissem, nisi hanc operam occupasset vir clarissimus Henricus Spondanus Episcopus Appamiarum in elaborato illo opere, quo Illustrissimi Cardinalis Baronij desinentes Annales excipiens, tribus voluminibus quatuor seculorum ecclesiasticam historiam ad nostram aetatem integra fide & sollicita diligentia suis auspiciis describit, quemadmodum superiorum temporum epitomem Baronium expresserat.

ADDITIO

STEPHANI BALUZZI.

CRUELISSIMUM illud Bonifacii VIII. & Philippi Pulcri dissidium, in ruinam & perniciem istius florentissimi regni exortum, tot scriptorum & annalium monumentis celebratum est, specialiter etiam opere explicatum a clarissimo & amantissimo patriae viro Petro Puteano, ut necesse non sit haec a nobis eam camarinam rursus moveri. Verum quia simul & illustranda est pro modulo nostro explicatio capituli *Per venerabilem*, quam in hoc capite attulit illustrissimus Archiepiscopus, tum etiam ex ea occasione confutandus Bonifacius, qui in oratione quam anno MCCCLII. Romae in publico Consistorio habuit pro confirmando Rege Romanorum Alberto (de qua supra meminimus in Additione ad caput primum istius libri) ausus est pronuntiare Gallos, dum aiunt se non recognoscere superiorem, mentiri, & nescire se ubi hoc invenerint, res postulare videtur ut omnis ceteris argumentis quae adduci possunt ad asserendum supremum Regum nostrorum in Gallias imperium, quo in argumento feliciter versatus est hic noster Archiepiscopus, etiam id ostendamus auctoritate eorum qui vel aeo Bonifacii vixerunt, vel certe non admodum remoti ab eo fuere. Ac primum quidem responderi posset Gallos istud invenisse in Decretali Innocentij III. quam Bonifacius, canonici juris peritissimus, ignorare non potuit, cum extet in libris Decretalium. Quod vel unicum sufficere poterat Romano Pontifici pacato & non irato. Sed habemus praeterea disertum Gulielmi de Montelauduno Iuriconsulti per eas tempestates celeberrimi testimonium; qui in commentario ad Clementinam *Romani*, de iurejurando, Regem Francorum scribit non recognoscere Imperatorem superiorem; ad eamque rem probandam utitur etiam testimonio capituli *Per venerabilem*. Tum addit: *Ioannes tamen Theutonicus non concordat his. Sed erat Almanus vel Theutonicus. Unde favor & caro & sanguis revelavit sibi.* In actis autem veteribus anni MCCCLII. quae extant Parisiis in Camera Computorum, cum describuntur ea quae gesta sunt apud Valentiam Prid. Non. Martij inter Petrum Regem Aragonum & Raimundum Rubei Nuntium Iacobi Regis Majoricarum, qui ex pactis olim initis inter eosdem Reges urgebat Aragonium ut suppetias sibi ferret adversus Philippum Valesium Francorum Regem, qui Monspeliensem urbem & alia quaedam loca ad Iacobum pertinentia occupaverat; dum haec, inquam, describuntur, narratur inter cetera quomodo Aragonius responderit

C. Pam san-
ctam de majori-
in scito.

C. Monit. de Pri-
vilieg. in Clericis.

iniqua videri postulata Jacobi, ipsum quippe injuria voluisse privare Regem Francorum supremo dominio quod ipsi competeat in ea loca, & hunc jure optimo ob eam causam illa occupasse; quodque dicitur Rex Francia, QUI IN SUO REGNO SUPERIOREM IN TEMPORALIBUS NON COGNOSCIT, pro initione juris & possessionis sue prædictæ juxta morem antiquum sui regni apposuit vel apponi fecit manum suam regiam in villa & vicecomitatibus supradictis &c. Reliquum est ut orationem Bonifacii, de qua superius locuti sumus, heic edamus ex veteri codice MS. Bibliothecæ Colbertinæ. Hactenus enim in lucem non prodiit.

ALLEGATIO

DOMINI PAPÆ BONIFACII
pro confirmando Rege Romanorum Alberto.

A fuit tempus quo sol resulsit, qui prius latebat in nubilo. Machabæorum 11. Fecit Deus duo luminaria magna, luminare majus, ut præcelleret diei; luminare minus, ut præcelleret nocti. Hæc duo luminaria fecit Deus ad litteram, sicut dicitur in Genesi. Et nihilominus spiritualiter intellecta fecit luminaria prædicta, scilicet Solem, id est, ecclesiasticam potestatem, & Lunam, hoc est, temporalem & imperialem, ut regeret universum. Et sicut Luna nulum lumen habet nisi quod recipit à Sole, sic nec aliqua terrena potestas aliquid habet nisi quod recipit ab ecclesiastica potestate. Licet autem ita communiter consueverit intelligi, nos autem accipimus hæc Imperatorem, Solem, qui est futurus, & hoc est Regem Romanorum, qui promovendus est in Imperatorem, qui est Sol, sicut Monarcha, qui habet omnes illuminare & spiritualem potestatem defendere, quia ipse est datus & missus in laudem bonorum & in vindictam malefactorum. Per dies autem intelligimus bonos, & per noctem intelligimus malos peccatores & tenebrosos, juxta illud: *Dies dei eruditur verbum, & nox nocti indicat scientiam.* Per dies autem intelligitur potestas ecclesiastica seu terrena, juxta illud: *Dies firmabuntur, & nemo in eis.* Quia non possunt dicere: Ego Pauli, ego sum Apollô. Sicut enim à Christo Christiani dicuntur, sic à Christo & Christi Vicario successore Petri formantur & defenduntur omnes dies, hoc est, omnes potestates; & nemo in eis, quia non possunt dicere, ego Pauli, ego sum Apollô. Sed omnes sunt à Christo & à nobis tanquam à Vicario Iesu Christi. Vnde hæc nota & scripta sunt, quod Vicarius Iesu Christi & successor Petri potestatem imperij à Græcis transtulit in Germanos, ut ipsi Germani, id est, septem Principes, quatuor Laici, & tres Clerici, possint eligere Regem Romanorum, qui est promovendus in Imperatorem & Monarcham omnium Regum & Principum terrenorum. Nec insurgat hæc superbia Gallicana, quæ dicit quod non recognoscit superiorem. Mentiuntur: quia de jure sunt & esse debent sub Rege Romano & Imperatore. Et nescimus unde hoc habuerint vel adinverint: quia constat quod Christiani subditi fuerunt Monarchis Ecclesiæ Romanæ & esse debent. Nec habent hoc à lege veteri vel nova, nec aliquo Propheta, vel Evangelio, vel Apostolo. Vnde hic dicimus quod dicit Apostolus: *Et si quis evangelizaverit vobis aliud quam evangelizamus, etiam Angelus de celo, anathema*

fit. Et nos volumus quod quicumque evangelizaverit aliud, anathema sit. Ille quidem, videlicet electus in Regem Romanorum, prius fuit in nubilo arrogantia & ignorantia. Etenim non fuit devotus ad nos & Ecclesiam istam sicut debuit. Nunc autem exhibit se devotum & promptum ad faciendum omnia quæ volumus nos & fratres nostri & Ecclesia ista. Vnde nunc venit & affuit tempus miserendi ejus, sicut alibi dicit Apostolus: *At ubi venit plenitudo temporis.* Venit quidem tempus ut constituamus eum super gentes & regna, ut evellat & destruat, dissipet & dispergat, & ædificet & plantet. In nomine Domini constituimus sic eum à die, non in hodie aternitatis, de quo dictum est filio, *Ego hodie genui te,* sed in hodie temporis. Sicut enim pater dedit filio potestatem non in tempore, sed in aternitate, sic Christus homini & Christi Vicario dedit potestatem in tempore, ut ipse habeat jus constituendi Imperatorem & imperium transferendi. Et attendat hic Germani, quia sicut translatum est imperium ab aliis in ipsos, sic Christi Vicarius successor Petri habet potestatem transferendi imperium à Germanis in alios quoscunque, si vellent, & hoc sine injuria. Tamen dicit Sapiens: *Quod justum est justè exequeris.* Vnde si subveniret justa & legitima causa, justè posset transferre, & justa faceret, si eos privaret. Tamen hæc fuit semper patientia istius Ecclesiæ, quæ magis voluit cum eis de benignitate agere quam de rigore, ut non privaret eos, licet justè privare potuisset. Et licet etiam multi essent defectus in electione istius, nos tamen volumus supplere omnem defectum, & magis de benignitate quam de rigore supplemas de plenitudine potestatis. Vnde electionem de ipso factam approbamus & ratificamus. Et quia, sicut dicitur in jure, rati habitio retrotrahitur & mandato comparatur, hodie vivificamus & roboramus omnes actus quoscunque fecit à tempore ipsius electionis; dum tamen sint aliis justè & legitimi; quia injusta nec inlegitima non approbaremus nec approbare deberemus. Et hoc facimus, quia de eo bona præsumimus in futurum, quia, sicut dicitur in Thobia, boni patris filius est. unde & alibi: *Sape soler filius similis esse patri.* Pater verò suus Radulphus, catholicus, fidelis, & devotus isti Ecclesiæ, homo verax & veridicus. Vnde vulgariè dicebatur in tota terra illa, quando aliquis decipiebatur in promisso: Non habet veritatem dictum istius sicut dictum Radulphi Comititis. Si autem ipse vellet contrarium facere, non posset: quia nos non habemus alas nec manus ligatas, nec pedes compeditos, quin bene possimus eum teprimere & quemcunque alium Principem terrenum. Quidam enim Principes faciunt colligationes suas. Et audacter dicimus quod si omnes Principes terreni essent hodie colligati contra nos & contra Ecclesiam istam, dum tamen nos haberemus veritatem & staremus pro veritate, appreciaremus eos unam festucam. Et sine dubio si veritatem & justitiam non haberemus, bene timeremus. Sed alias omnes confunderemus, & veritas confunderet eos. Vnde hodie de isto, quem hodie præficimus, dicimus quod dicit Petrus in epistola hujusmodi temporis. *Servus, subditi estote Regi tanquam præcellenti.* Iste est Rex præcellens super omnes Reges, & nullus est ab eo exemptus. Et ibidem: *Deum time, Regem honorificate;* quia simul hic est Rex, ab omnibus tanquam præcellens timendus & honorificandus. Et bene subjungit: *Regem honorificate;* quia similiter hic est Rex ab omnibus tanquam præcellens

cellens timendus & honorificandus. Igitur faciat bene Rex. Quia si bene defendet & recuperet jura sua & jura regni & imperij, audacter dicimus quod nos defendemus plus jura sua quam nostra, & hoc contra quemcumque de mundo, & per nos firmabitur sententia sua & non flectetur. Ipse verò misit huc procuratores suos, qui sunt hic presentes, cum plenario mandato jurandi in animam suam & faciendi & exhibendi nobis omnia quæ per ipsum sunt facienda vel exhibenda, & volumus quod prædicta faciant sicut est consuetum.

CAPUT IV.

Synopsis.

I. Instituitur controversia, an liceat Principi de rebus ecclesiasticis leges ferre. quæ in partes aliquot dividitur.

II. Spiritualis potestas Apostolis & eorum successoribus collata, in Reges non manavit: quorum jura Christus quidem non læsit, sed nec etiam auxit.

III. Quod non solum de infidelibus, sed etiam de Christianis Principibus intelligendum. Politia Synagoge discutitur, ut sciatur an jura Regum Judææ communicari possint Regibus Christianis. Iudæorum Respublica constituta à Mose, è Rege, Pontifice, & Consiliis. Quod differri à Christianorum statu, ut toto capite explicatur.

IV. De Rege in futurum constituendo discretè cautum in lege Mosis. Non ergo in pœnam datus Princeps. Exprobrata est ratio perendi Regem expulso Samuele, non ipsa petitio. Reges uncti sacri unguento à Mose confecto, quo Pontifices & vasa sacra ungebantur. Discrimen unctionis Regis & Pontificis. Honor delatus Regi, ob unctionem, à Pontifice & Prophetis.

V. Rex sedebat in sacratoribus atrijs spatis, stantibus sacerdotibus. Non solum res civiles, sed etiam religiosas tractabat, quod probatur exemplis. Idque ab eo tentatum ratione notatur.

VI. Pontificis inauguratio & munus in sacrificiis peragendis quotidie, & in adendis quotannis solenni die atrijs templi. Ozias lepra percussus, quod sacerdotum munus usurparet.

I. AN Principi liceat de rebus ecclesiasticis decernere, magna contentione disputatur: in quo gravissimè peccatur à quamplurimis, qui prætractè & abscisè in alterutram partem hoc vel negant, vel asserunt. Cum enim hæc tractatio in varias species diducatur, distinctione adhibita est peragenda. Ac primò quidem res ecclesiasticæ in duo summa genera dividuntur, nempe in ea quæ regulam fidei, & in ea quæ disciplinam respiciunt. Disciplina autem vel in sacrorum ministerio versatur, vel in Cleri politia & censura, vel in Ecclesiarum divisione, aut honorum ecclesiasticorum administratione. Quæ dixi, materiam legum respiciunt. Leges autem ipsæ de his rebus aut ex mero Principis imperio feruntur, aut in eum finem, ut Pontificum & synodorum decreta legibus

illis foveantur. quæ omnia singillatim perstringemus.

II. Sanè nullam penes Principes spirituales auctoritatem esse in confesso est apud omnes; cum ligandi & solvendi potestatem & pascendarum ovium curam Petro & Apostolis Christus tribuerit, & iis quos ipsi hujus ministerij participes facturi essent. In quo nulla Regum mentio: quibus hæc potestas asseri non potest, quæ omnem naturæ ordinem exsuperat, nisi disertissimè illis à Deo collata sit. Christus quidem cum Ecclesiam suam institueret, Regum dignitatem non læsit, sed eam non auxit. Reddite, inquit, quæ sunt Cæsaris Cæsari, quæ sunt Dei Deo. *Cum verò audis*, inquit Chryostomus, *reddenda Cæsari quæ sua sunt, illa solum dici non dubita quæ pietati ac religioni nihil officiant. Nam quod fidei ac virtuti obest, non Cæsaris, sed Diaboli tributum ac vectigal est.* Imò verò Apostolus gladio Principem accingit ad scelerum vindictam, non ad fidei canones sanciendo; ita ut palatium & tribunal ad eum pertineat, non autem Ecclesia & Cathedra Petri.

III. Enimvero quia referri contra potest, in ipsi Ecclesiæ primordiis Imperium penes infideles fuisse, qui hostes fidei cum essent, nil mirum si nulla regendæ Ecclesiæ cura illis fuerit commissa; sed cum Reges nutritij facti sunt Ecclesiæ Christianæ, ut futurum prædixerat Isaias, insignem injuriam fieri Principibus Christianis, si eam in Ecclesia potestatem illis denegemus, quam Reges Iudæorum in Synagoga obtinebant. Itaque ut sincerius hujus quæstionis disquisitio instruat, Pontificiam & Regiam dignitatem in Republica Iudæorum expendemus, ut sciatur quid juris in Principes Christianos è Synagoga derivari possit. Iudæorum Rempublicam suis constitutionibus in Arabum desertis fundaverat Moses, quæ deinde in Iudæa devicta locum suum habuerunt. Totum corpus è Rege, Pontifice, Sacerdotibus, Levitis, & Consiliis ita compactum est, ut regnum sacerdotale diceretur. Distincta quidem erant munia Regum & Sacerdotum, sed non iis finibus quos in Ecclesia Christiana observamus. Belli gerendi & Imperij administrandi ratio ad solum Regem pertinebat; ut sacrificiorum rerumque sacrarum in templo administratio penes Pontifices erat. Quæ verò de rebus sacris & profanis oriebantur contentiones, ad Regem, ad Pontifices, & Consilia devolvebantur, ita ut quædam esset jurisdictionum commixtio. Quod paulò uberius explicandum est, ut Respublica Iudæorum cum Ecclesia Christiana in hac

Chrysol. hom. 71. in Matth.

Vide Libellam Marcæ edinum Barcinone pro defensione libri de Concordia.

Exodi 19.